

Retrospective Evaluation of Cases Admitted to the Internal Medicine Clinic of the Faculty of Veterinary Medicine, Aksaray University

Melek AYDEMİR^{1*}, Ali Evren HAYDARDEDEOĞLU², İlker ÇAMKERTEN³, Hidayet Metin ERDOĞAN⁴

^{1,2,3,4} Aksaray University, Veterinary Faculty, Department of Veterinary Internal Diseases, 68100, Aksaray, Turkey

ABSTRACT

In this study, demographic analysis of cases admitted to our newly established faculty hospital was aimed. For this purpose, cases referred between 23.06.2015-30.06.2021 to the clinic of Internal Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Aksaray University, for diagnosis and treatment were included in the study. A total of 657 patients were evaluated retrospectively. The distribution of the cases according to year, month and species, and classification by the body systems involved were made. The highest number of cases referred was carnivores and the least was poultry between the evaluated years. The highest number of cases were recorded in 2021 and the lowest in 2015. The number of cases peaked in the winter season, especially in February, and was the lowest in the summer season, particularly in July. In the majority of cases admitted, the digestive system was affected and the second most affected system was respiratory.

Keywords: Animal diseases, retrospective study, data analysis

Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğine Getirilen Hastaların Retrospektif Değerlendirilmesi

ÖZ

Bu çalışmada yeni kurulan fakültemiz hastanesine getirilen hastaların demografik analizleri amaçlanmıştır. Bu amaçla 23.06.2015-30.06.2021 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniği'ne tanı ve tedavi amacıyla getirilen hastalar çalışmaya dahil edildi. Toplam 657 hastanın retrospektif değerlendirilmesi yapıldı. Hastaların yıl, ay ve türlere göre dağılımları ile hastalıkların yerleştiği sistemlere göre sınıflandırılması yapıldı. Söz konusu yıllar arasında en fazla karnivor, en az kanatlı hastanın getirildiği belirlenmiştir. Hasta yoğunluğunun en fazla olduğu yıl 2021 ve en az ise 2015 yılı olarak kaydedilmiştir. Hayvan sayısının kış mevsiminde, özellikle Şubat ayında en yüksek orana ulaştığı, yaz mevsiminde ise Temmuz ayında en az olduğu belirlenmiştir. Sistem hastalıkları yönünden değerlendirildiğinde, tüm türlerde en çok sindirim sistemi ikinci sırada ise solunum sisteminin etkilendiği vakalar tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hayvan hastalıkları, retrospektif çalışma, veri analizi.

To cite this article: Aydemir M. Haydardeedeoğlu A.E. Çamkerten İ. Erdoğan H.M. General Analysis of Diseases Detected in Animals Brought to Aksaray University Faculty of Veterinary Medicine Internal Diseases Clinic between 2015-2021. Kocatepe Vet J. (2022) 15(3):251-258

Submission: 03.03.2022 Accepted: 27.07.2022 Published Online: 12.08.2022

ORCID ID; MA: 0000-0002-4732-8279, AEH: 0000-0002-8473-0072, İÇ: : 0000-0002-6952-7703, HME: 0000-0003-1261-4352

*Corresponding author e-mail: melekaydemir09@gmail.com

GİRİŞ

Veteriner fakülteleri, hastalıkların teşhisi, tedavisi ve korunması, zoonoz hastalıkların teşhis ve profilaksisinin yanı sıra ülke hayvancılığının gelişmesi ve ilerlemesine katkı sağlayacak veteriner hekimleri yetiştiren önemli eğitim kurumlarıdır (Aksoy ve ark. 2018). Veteriner Fakültesi'nde eğitim öğretim faaliyetleri, teorik, laboratuvar ve klinik uygulamaları kapsamaktadır.

Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2014-2015 yılında ilk eğitim ve öğretime geçmiştir. 2018-2019 yılında ilk veteriner hekim mezunlarını vermiştir (Anonim 2019).

Aksaray İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2021 yılında yayınlamış olduğu brifinge göre büyükbaş hayvan sayısı 336.200 olup iller arasında Türkiye'de 15. sırada yer alırken, küçükbaş hayvan sayısı ise 991.397 olup Türkiye'de 20. sırada yer almaktadır. Aksaray ilinde 2020 yılında TÜİK verilerine göre 1.557.000 ton yonca, üretimi ile ülkemizde 2. sırada yer almaktadır. Aksaray ili, süt sığırları canlı hayvan sayısı kategorilerinde, Türkiye'de il sıralamasında ilk 15 arasında yer almaktadır. Hayvan yetiştiriciliğinde ve yem bitkileri üretiminde önemi bir ildir (Anonim 2021).

Aksaray ilinde hem yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi için eğitimler ve gezilerin yapılması hem de kırsal kalkınma yatırımlarını destekleme programlarıyla da (2021-2025) ekonomik yönden tarım ve hayvancılık desteklenmektedir. Ayrıca Aksaray ilinin tarım ve hayvancılık olarak daha iyi bir seviyeye gelebilmesi amacıyla yatırım amaçlı teşvik ve kredi avantajları da sunulmaktadır (Sevimli 2020).

Büyük ve küçük baş hayvancılığın yanında İç Anadolu bölgesinde yetiştirilen ve genel olarak Aksaray iline özgü 'Aksaray Malaklısı' veya 'Malaklı Karabaş' olarak da bilinen çoban köpeği yetiştiriciliği de Aksaray halkı için önem arz etmektedir. Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Aksaray İli ve çevresinde yetiştiği için 'Aksaray Malaklısı' denilmekte ve bu ırkın anavatanı olarak kabul edilmektedir (Aşlım ve Sinmez 2017).

Bu retrospektif çalışmada, 2015-2021 yılları arasında Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları kliniğine getirilen hasta hayvanların türü, kliniğe getirildikleri ay ve yıl, tanısı konulan hastalık ve hastalığın etkilediği sistem dağılımlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çalışma ile elde edilecek sonuçların daha sonraki bilimsel ve klinik çalışmalarla birlikte klinik hizmetlerinin de iyileştirilmesine temel oluşturabileceği düşünülmüştür.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın materyalini, 23.06.2015-30.06.2021 yılları arasında Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Ana bilim Dalı kliniğine muayene için getirilen toplam 657 hastanın protokol defterindeki kayıtlı veriler kullanılmıştır. Hastaların kliniğe

getirildikleri ay ve yıl ile hayvan türlerine göre dağılımları belirlenmiş olup hastalığın etkilediği sistemlere göre dağılımları tablo ve grafiklerle gösterilmiştir. Aksaray ili ve çevresinde daha çok yetiştirilen 'Aksaray Malaklısı' için de ayrıca tablo ve grafiklerle kullanılmıştır. Sığır, koyun ve keçi hastalıklarının tanımlanmasında, Gül'ün 'Geviş Getiren Hayvanların İç Hastalıkları' isimli kitabı Gül (2016) ve kedi, köpek hastalıklarının tanımlanmasında Aytuğ'un 'Köpek ve Kedilerin İç Hastalıkları' isimli kitabı temel alınarak Aytuğ (2019) düzenlemeye çalışılmıştır.

Genel muayene sonucu bazı hastalıkların birden fazla sistem üzerinde etkili olması nedeniyle, kliniğe getirilen hasta hayvan sayısı ile türe özgü toplam sistem hastalıklarının sayısal verilerinde farklılık görülebilmektedir. Elde edilen verilerin betimleyici istatistik analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Kliniğimize muayene için getirilen toplam 657 adet hayvanın muayenesi yapılmış olup en çok hastanın 2021 yılında (210, %31.96), en az hastanın ise 2015 yılında (15, %2.28) getirildiği tespit edilmiştir. Kliniğe bu zamana kadar en çok karnivor (389, %59.21), en az ise kanatlı hayvan (8, %1.22) getirilmiştir. Kliniğe getirilen hayvan türleri çoktan aza doğru sıralandığında; karnivor (%59.21), küçük ruminant (%26.94), büyük ruminant (%12.63) ve kanatlı hayvan (%1.22) şeklinde sıralanmaktadır (Tablo 1). Tüm türlerin aylara göre dağılımı Tablo 2' de gösterilmiştir.

Kliniğe getirilen hayvanların aylara göre dağılımı incelendiğinde en yoğun şubat ayında (108, %16.44), daha sonra mart ayında (96, %14.61) ve en az temmuz ayında (19, % 2.89) getirildiği görülmektedir. Ruminantların en fazla kış aylarında getirildiği, yaz aylarında ise bu değerlerin azaldığı; karnivorlarda ise bu durumun aksi görüldüğü kış aylarında daha az vaka getirilirken yaz aylarında ise gelen vaka sayılarının arttığı görülmektedir (Şekil 1). Ruminantların ve karnivorların aylara göre sistem hastalıkları dağılımları Şekil 2'de gösterilmiştir.

Kliniğimize getirilen tüm hayvanların türlere göre ayrımı yapılmış ve hastalıkların etki ettiği sistemler grafikler üzerinde gösterilmiştir. Genel muayene sonucu bazı hastalıkların birden fazla sistem üzerinde etkili olduğu ve bu nedenle toplam hayvan sayısı ile hastalıkların etkilediği sistem hastalıkları arasında farklılık görülebilmektedir.

Büyük ruminantlarda en fazla sindirim (54, %58.06) ikinci sırada ise solunum problemleri (32, %34.41) ile karşılaşılırken en az iz element ve vitamin hastalıkları (1, % 1.08) ile karşılaşmıştır (Şekil 2). Üriner sistem, karaciğer ve metabolizma hastalıkları, dolaşım sistemi ve sinir sistemine lokalize olan hasta hayvan kliniğe getirilmemiştir. Getirilen küçük ruminantlarda ise en fazla sindirim sistemi (106, %57.30) hastalığı ile karşılaşılırken en az metabolizma hastalıkları (2, % 1.08) ile karşılaşmıştır (Şekil 2). Üriner ve dolaşım

sistemi hastalığı için kliniğe hasta hayvan getirilmemiştir. Getirilen karnivorlarda en fazla sindirim sistemi (169, %56.90) hastalığı ile karşılaşılırken en az iz element ve vitamin eksikliği (1, %0.34) hastalığı ile karşılaşmıştır (Şekil 2). Metabolizma hastalığı şikayetiyle kliniğimize hasta hayvan getirilmemiştir. Bu zamana kadar toplam 105 kedi-köpek türü aşı için kliniğimize getirilmiş ve genel muayene sonucu herhangi bir hastalık bulgusu saptanmayan hayvanların aşı uygulamaları yapılmıştır. Kanatlı hayvanlarda ise üç sistem ile ilgili hasta hayvan getirilmiştir. Bunlar çoktan aza doğru sırasıyla; sindirim sistemi (5, %62.50), solunum sistemi (2, %25), en az iz element ve vitamin eksikliğidir (1, %12.50). Diğer sistemlerin etkilendiği hasta hayvanlar kliniğe getirilmemiştir.

Klinikte en çok karşılaşılan hastalıklar büyük ruminantlarda enteritis, pnömoni, buzağı septisemisi; küçük ruminantlar da ise en çok enterotoksemi, çiçek, kuzu septisemisi; karnivorlar için en çok üst solunum yolu enfeksiyonları, distemper, parvoviral enteritis, mix enfeksiyonlar iken; kanatlı hayvanlar içinde en sık enterit vakalarıyla karşılaşmıştır.

Aksaray iline özgü 'Aksaray Malaklısı' olarak adlandırılan çoban köpeği ise kliniğimize en çok muayene için getirilen köpek ırkı arasında yer almaktadır. Bu retrospektif çalışmada, 2015-2021 Haziran ayına kadar ki süreçte kliniğimize getirilen toplam karnivor sayısı 389 olup, bunun 254' ü köpektir (Şekil 3). Köpekleri de kendi içerisinde Aksaray Malaklısı ve diğerleri olarak ayırdığımızda ise ; Aksaray Malaklısı'nın toplam sayısı 85, diğer köpek ırklarının

sayısı ise 169 olarak kayıt edilmiştir (Tablo 3). Kliniğimize Aksaray Malaklısı en çok 2017 yılında (23, %43.4), en az ise 2019 yılında (5, %14.70) getirilmiştir. Kliniğe getirilen toplam Aksaray Malaklısı'nın aylara göre vaka dağılımı incelendiğinde en yoğun şubat ayında (14, %16.47), ikinci sırada mart ayında (13, %15.29) ve en az hastanın ise temmuz ve ağustos ayında (4, %4.71) getirildiği, 2015'ten 2021 Haziran ayına kadarki süreçte eylül ayında (0) ise Aksaray Malaklısı getirilmediği görülmektedir (Şekil 4).

Kliniğimize 2015 yılından 2021 yılının haziran ayına kadar getirilen toplam Aksaray Malaklı (saf ve melez) sayısı 85 olarak kaydedilmiş olup, bunlardan 71 tanesinin kliniğimize hasta olarak getirilmiştir, on dört tanesinin ise genel muayenesi sonucu sağlıklı olduğu tespit edilip sonrasında aşı yapılmıştır (Tablo 3). Hasta olarak getirilen 71 hayvanın muayenesi sonucu hastalığın tek bir sistemi etkilemediği ve etkilenen sistemsel hastalıklarının toplam sayısının 79 olduğu tespit edilmiştir. Hastalıkların etkilediği sistemler grafiklere aktarılarak vakaların dağılımları gösterilmeye çalışılmıştır (Şekil 5).

Getirilen Aksaray Malaklı hayvanlarında en fazla sindirim (49, %57.33), ikinci sırada ise solunum problemleri (10, %11.76) ile karşılaşırken en az üriner (2, %2.35), dolaşım (2, %2.35), sinir sistemi (2, %2.35) ve karaciğer hastalıkları (2, %2.35) ile karşılaşmıştır. Metabolizma hastalıkları ile iz element ve vitamin eksikliği şikâyeti olan hasta, kliniğe getirilmemiştir. Klinikte en çok karşılaşılan hastalıklar: Parvoviral enterit, gastrit ve trakeobronşittir.

Tablo 1. Kliniğe getirilen hayvanların türlere ve yıllara göre dağılımı.

Table 1. Distribution of cases admitted to the clinic by species and years.

	Büyük Ruminant	Küçük Ruminant	Karnivor	Kanatlı Hayvan	Toplam (%)
2015	-	1	14	-	15 (2.28)
2016	3	1	41	-	45 (6.85)
2017	3	-	62	-	65 (9.89)
2018	5	5	13	-	23 (3.50)
2019	12	28	51	1	92 (14.00)
2020	35	80	91	1	207 (31.51)
2021	25	62	117	6	210 (31.96)
Toplam (%)	83 (12.63)	177 (26.94)	389 (59.21)	8 (1.22)	657 (100.00)

Tablo 2. Kliniğe gelen hayvan türlerinin aylara göre toplam sayısı ve oranları.

Table 2. The total number and rates of animal species admitted to the clinic by months.

Aylar	Toplam	Ruminant %	Karnivor %	Kanatlı %
Ocak	65	28 (43.08)	34 (52.31)	3 (4.62)
Şubat	108	57 (52.78)	50 (46.30)	1 (0.93)
Mart	96	59 (61.46)	37 (38.54)	0.00
Nisan	50	20 (40.00)	30 (60.00)	0.00
Mayıs	28	6 (21.43)	21 (75.00)	1 (3.57)
Haziran	67	16 (23.88)	49 (73.13)	2 (2.99)
Temmuz	19	2 (10.53)	17 (89.47)	0.00
Ağustos	20	5 (25.00)	15 (75.00)	0.00
Eylül	26	6 (23.08)	20 (76.92)	0.00
Ekim	49	15 (30.61)	33 (67.35)	1 (2.04)
Kasım	73	23 (31.51)	50 (68.49)	0.00
Aralık	56	23 (41.07)	33 (58.93)	0.00

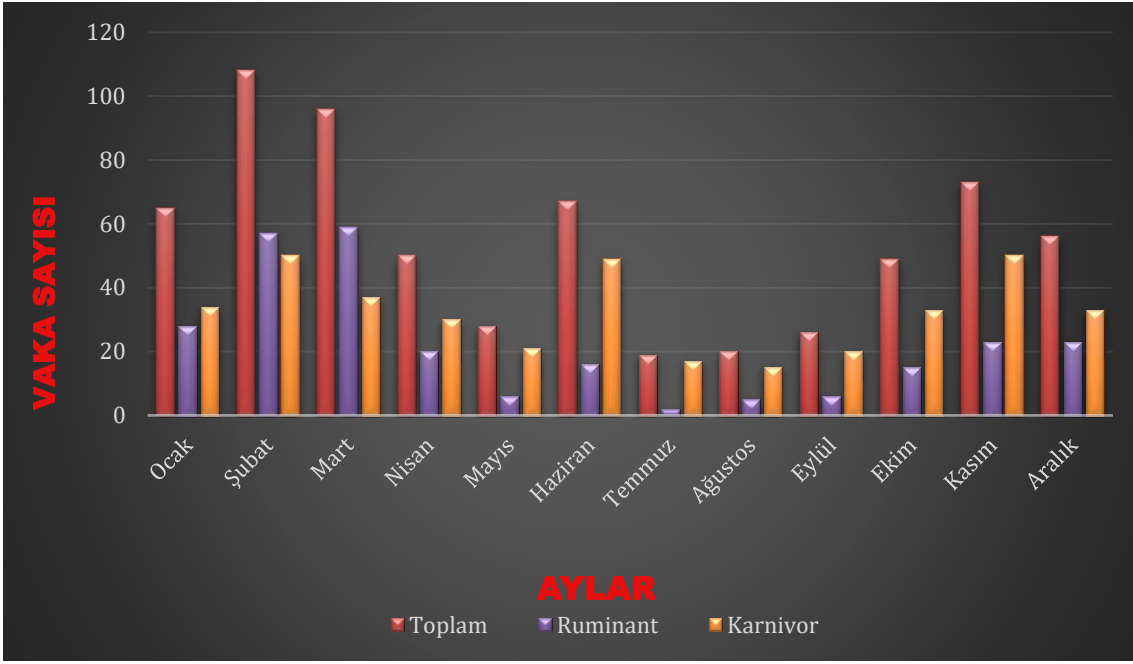
Tablo 3. Kliniğimize getirilen Aksaray Malaklısı ve diğer köpek ırklarının yıllara göre dağılımı.

Table 3. Distribution of Aksaray Malaklısı and other dog breeds admitted to our clinic by years

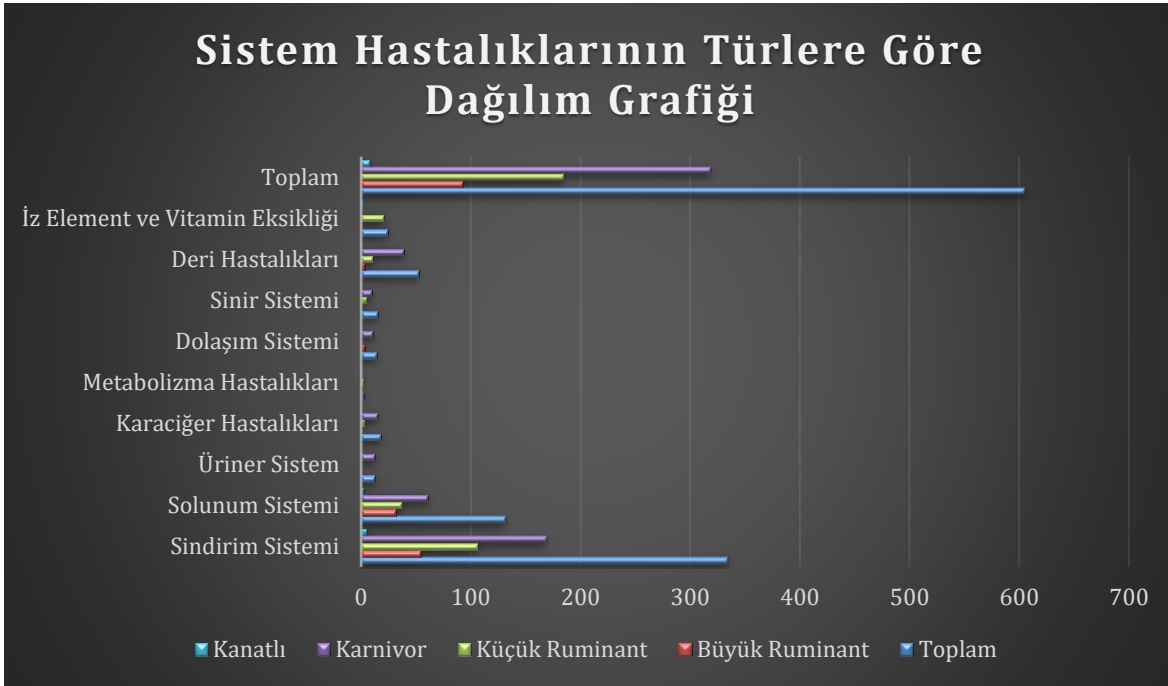
Yıllar	Malaklı * %	Diğer Irklar %	Toplam
2015	7 (70)	3 (30)	10
2016	15 (42.86)	20 (57.14)	35
2017	23 (43.4)	30 (56.60)	53
2018	-	7 (%100)	7
2019	5 (14.70)	29 (85.30)	34
2020	16 (25)	48 (75)	64
2021	19 (37.25)	32 (62.75)	51
Toplam	85 (33.46)	169 (66.54)	254

*Saf ve melez ırklar.

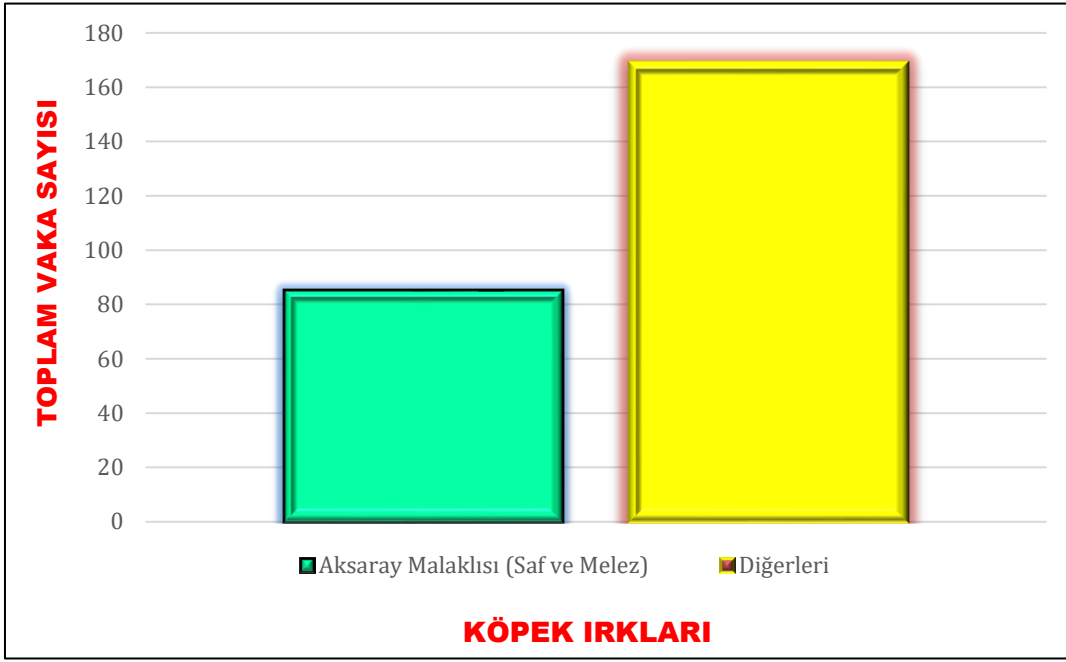
* Pure and mixed breeds.

Şekil 1: Kliniğimize getirilen toplam vaka ile ruminant ve karnivor vakalarının aylara göre dağılımı.
Figure 1: Distribution of the total cases and carnivore cases admitted to our clinic by months.

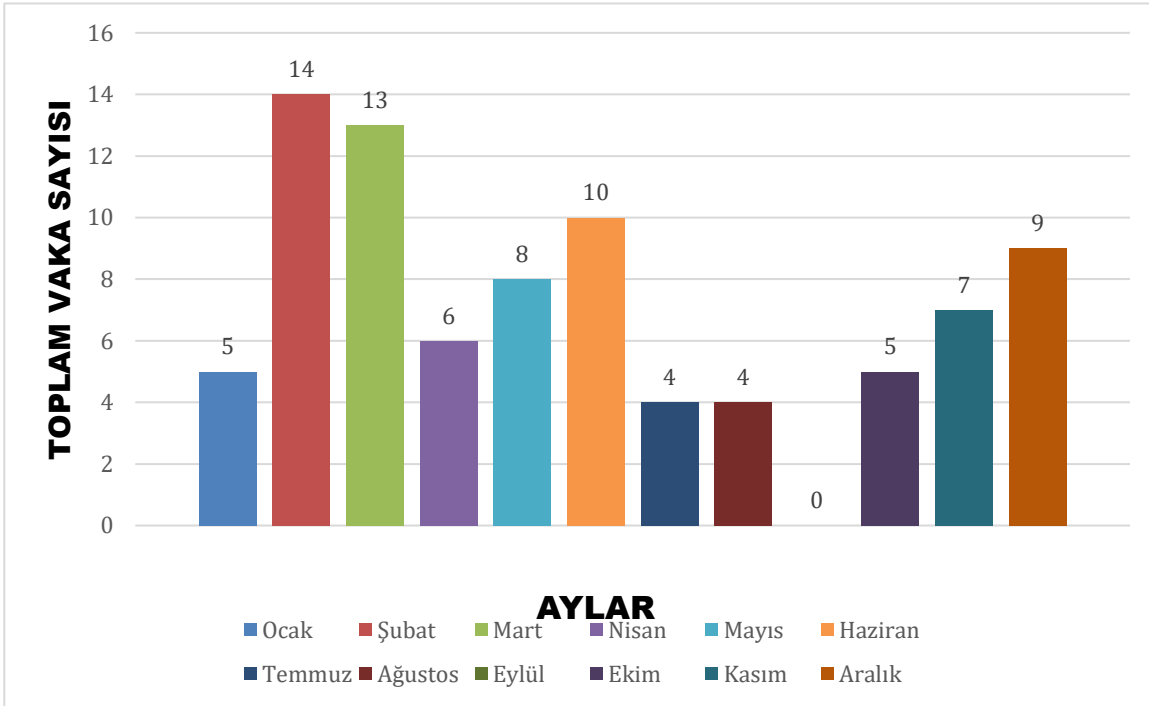

Şekil 2: Kliniğe getirilen tüm vakaların etkilendiği sistem hastalıkları sınıflandırılmış ve bunların türler üzerinde dağılımı.
Figure 2: Distribution of disease of body system all cases admitted to the clinic by species.

Şekil 3: Aksaray Malaklısı (Saf ve Melez) ve diğer köpek ırklarının dağılımı.

Figure 3: Proportion of Aksaray Malaklısı (Pure and Crossbred) and the other dog breeds.

Şekil 4: Kliniğe getirilen Aksaray Malaklısı'na ait tüm vakaların aylara göre dağılımı.

Figure 4: Distribution of all cases of Aksaray Malaklısı admitted to the clinic by months.

Şekil 5: Aksaray Malaklısı'na ait sistem hastalıklarının dağılımı.

Figure 5: Distribution of diseases located in the body system of Aksaray Malaklısı.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Aksaray Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı kliniğimize 6 yılda toplam 657 hayvanın muayenesi yapılmıştır. Hastaların önemli bir kısmını karnivorlar oluşturmuştur. İkinci sırada ise küçük ruminant gelmektedir. Aksaray ilinde ruminant yetiştiriciliğinin büyük oranda merkezden uzak kırsal kesimlerde yapılması Sevimli (2020) ve ulaşım problemleri sebebiyle kliniğimizin daha az tercih edilmesi ile özel veteriner kliniklerin sayıca fazla olmasına istinaden daha çok tercih edilmesi, hasta sahiplerinin hayvan hastanesinde hasta bakıldığını bilmemesi gibi nedenlerden dolayı kliniğimize çok fazla ruminantın getirilemediği düşünülmektedir. Yıllara göre bakıldığında 2015 yılından 2021 yılına kadar olan sürede kliniğimize getirilen büyükbaş ve küçükbaş hayvanların sayılarındaki artışın akademik kadromuzun güçlenmesi ve fakültemizdeki hayvan hastanemizin 2020 ekim ayında ruhsat alması, hasta sahiplerinin hayvan hastanesi ile ilgili daha fazla bilinçlendirilmesi, yakın yıllarda daha fazla alet, ekipman ve cihaza sahip olarak daha detaylı muayene ve tedavi olanağının olmasıyla paralel olabileceği kanısına varılmıştır. Yıllara göre değerlendirme yapıldığında ise 2017-2018 yıllarındaki akademik personel yetersizliği, fakültenin yeni binaya geçişi sürecinde hasta kabul edilmesi, yasal süreçlerin tamamlanmasının zaman alması ve hayvan hastanesinde hasta bakıldığının bilinmemesi kaynaklı hasta sayılarında düşüş olduğu tahmin edilmektedir. Kliniğimize en çok getirilen hasta türünün kedi ve köpek olması ulaşımın diğer hayvan türlerine göre daha kolay olması ve pandemi sürecinde insanların daha çok pet hayvanı sahiplenmesi, özel veteriner kliniklerin

daha çok ruminant ağırlıklı olması, Aksaray iline özgü Aksaray Malaklısı yetiştiriciliğinin artması nedeniyle yüksek olduğu düşünülmektedir.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan hastalıklarının daha çok sindirim sistemi hastalıkları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Aksaray ilinde tarım arazilerinin fazla olmasına rağmen yetiştiricilerin tek tip besleme yapması ve yine yetiştiricilerin küçükbaş hayvanlarının aşılamalarına yeterince önem vermemesi, endo-ekto parazit uygulamalarının bilinçsizce yapması sindirim sistemi hastalıklarının arttıran nedenler arasında sıralanabilir. İstatiksel olarak baktığımız da ise kliniğimize getirilen sistem hastalıkları arasında daha çok sindirim sistemi hastalıkları ilk sırayı almaktadır. Can ve ark. (1989) Elazığ'da, Aslan ve Tiftik (1987) Konya'da yapmış olduğu çalışmalar sonucunda da aynı sebeplerden dolayı sindirim sistemi hastalıklarının en fazla olduğu görülmektedir. Barınma şartlarının iyileştirilmemesi, havalandırmaya yeterince önem verilmemesi, kapalı barınma yerlerindeki hayvan sayısının çok fazla olması, iklim şartları gibi nedenlerden dolayı da solunum problemlerindeki artış ikinci sırada yer almaktadır. Kedi ve köpekler içinde sistem hastalıklarında ilk sırayı sindirim sistemi, ikinci sırayı ise solunum sistemi hastalıklarının yer aldığı görülmektedir. Bunun nedeninin ise kedi ve köpeklere yönelik uygun besleme yapmadıkları, aşılama programlarının düzensiz veya hiç yapılmaması, yine iç ve dış parazit uygulamalarının kontrollü bir şekilde yapılmaması, sokaktaki hasta hayvanlarla temaslarının olması, bilinçsiz hayvan sahiplenmeleri gibi nedenlerin olduğu düşünülmektedir.

Şekil 1'e bakıldığında kliniklerimize en fazla sayıda hastanın şubat-mart aylarında getirildiği görülmektedir.

Sekin ve ark. (1996) Van ve çevresinde yapmış olduğu retrospektif çalışmada da hasta hayvanların en çok mart ayında getirildiği ve en fazla sindirim sisteminin daha sonra ise solunum sisteminin etkilendiği sonucuna varılmış olup ve farklı bölgelerde olunmasına rağmen çalışmamız ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu aylarda özellikle doğum olaylarının artması ve septisemia neonatorum grubu hastalıkların sık görülmesi, hayvanların kış süresince depo edilmiş besin kaynaklarını tüketmeleri ve hastalıkların (enfeksiyöz ve paraziter) daha fazla yayılma imkânı bulması hastalık artışında etkili olmaktadır (Aslan ve Tiftik 1987, Can ve ark. 1989, Sekin ve ark. 1996). Temmuz-Ağustos aylarında ise en az sayıda hasta hayvanın muayene edilmesi, hayvanların uzak yayılım alanlarına götürülmesi, hasat zamanı olmasıyla beraber tarım işlerine daha fazla vakit ayrılması olabilir (Sekin ve ark 1996). Aynı zamanda bu aylarda eğitim-öğretime ara verilmesi de hasta sayısında bir düşüşe neden olabileceğini akla getirmektedir. Bu bahsedilen hususlar, Sekin ve ark. (2005) Diyarbakır ve Aksoy ve ark. (2018) Elazığ'da yapmış oldukları retrospektif çalışma sonuçları ile elde ettiğimiz veriler paralellik göstermektedir. Karnivorlar için ise bu durum tam tersi olmuştur. Kış aylarında vaka sayılarının düştüğü, yaz aylarında ise arttığı görülmüştür. Kediler için kızgınlık mevsiminin kış aylarında arttığı ve bunun sonucunda ise yavruların bahar ve yaz mevsimlerinde doğduğu, bu zaman dilimlerinde doğmuş olan yavruların ve annelerin hastalanma oranını arttırdıkları düşünülmektedir. Köpeklerde ise mevsimsel kızgınlığın çok etkili olmadığı, genel olarak bakıldığında ise kedi ve köpekler için sıcak havaların en önemli stres faktörü olduğu, iklim değişiklikleri nedeniyle havaların giderek daha da ısındığı ve hayvanların bu iklim değişikliklerine adaptasyonda zorlandıkları düşünülmektedir. Sıcaklık stresinin sindirim ve solunum hastalıklarına predispoze etken olabileceği düşünüldüğünde, yaz mevsimlerinde kedi ve köpeklerde vaka sayısını da olumsuz yönde arttırabileceği kanısına varılmaktadır.

Kliniğimize 6 yıllık süreç içinde muayene için getirilen 657 hasta hayvanın yıl, ay, hayvan türü ve hastalıkların etki ettiği sistem dağılımları incelendiğinde, Aksaray ili ve çevresinde yapılan hem ruminant hem de kedi ve köpek türleri için doğru besleme yapılmadığı, bakım-hijyen şartlarının iyi olmadığı, en önemli unsurlardan biri olan aşılama ve ekto-endo paraziter uygulamaların zamanında ve doğru uygulanmadığı, tarım alanlarının iyi kullanılmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu retrospektif çalışma ile kliniğimize 6 yıllık süreç içinde getirilen 657 hayvanda teşhis edilen hastalıkların toplu olarak değerlendirilmesi yapıldığında, hayvan türleri ve hastalıklarla ilgili yapılacak epidemiyoloji çalışmaları ile kliniğimize muayene için getirilecek olan hasta hayvanların teşhis ve tedavisine daha verimli klinik hizmeti verilmesinde yardımcı olabilecek bir çalışma olabileceği kanısına varılmıştır.

Etik Kurul Bilgileri : Bu çalışma “Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik” Madde 8 (k) gereği HADYEK iznine tabi değildir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar bu yazı için gerçek, potansiyel veya algılanan çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Yazarların Katkı Oranı: Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Ahmadi MR, Derakhshandeh A, Shirian S, Daneshbod Y, Ansari-Lari M, Nazifi S.** Detection of **Aksoy G, Şahin T, Çamkerten İ, Polat PF, Şahin A.** Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğine 2004-2016 Yılları Arasında Getirilen Hayvanlarda Saptanan Hastalıkların Genel Analizi. Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 2018; 7-14.
- Anonim (2019).** <https://www.ahika.gov.tr/assets/upload/dosyalar/aksaray-universitesi-hayvan-hastanesi-yatirim-fizibilitesi.pdf> ; Erişim tarihi: 02.04.2022.
- Anonim (2021).** <https://aksaray.tarimorman.gov.tr/Menu/55/Brifing> ; Erişim tarihi: 02. 04.2022.
- Aslan V, Tiftik AM.** 1985-1986 Yılları Arasında S.Ü. Veteriner Fakültesi Kliniklerine Getirilen Hayvanların İç Hastalıklar Yönünden Genel Analizi. SÜ Vet Fak Derg., 1987; 3(1):63-70.
- Aslım G, Sinmez ÇÇ.** Aksaray İli Folklorunda Aksaray Malaklısı Yetiştiriciliği. Eurasian J Vet Sci, 2017; 33-3, 148-157.
- Aytuğ N.** Köpek ve Kedilerin İç Hastalıkları. 3.baskı, Medipres Yayınevi, 2019.
- Can R, Gül Y, Yılmaz K, Aksoy G, Özdemir H.** Kliniğimize 1972-1988 Yılları Arasında Getirilen Hayvanların İç Hastalıkları Yönünden Genel Analizi. Elazığ Bölgesi Vet Hek Odası Derg., 1989; 1,2,3(3-4): 12-21.
- Gül Y.** Geviş Getiren Hayvanların İç Hastalıkları. 4.baskı, Medipres Yayınevi, 2016.
- Sekin S, Özyurtlu N, İçen H, Taşdemir S, Kanay BE.** Mayıs 2003- Mayıs 2005 Yılları Arasında Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesinde Muayene Edilen Hayvanların Genel Analizi. Kafkas Üniv Vet Fak Derg., 2005; 11(2):133-136.
- Sekin S, Voyvoda H, Ağaoğlu Z.T, Karaca M.** Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıklar Kliniğine Van ve Çevresinden 1992 -1997 Yılları Arası Getirilen Hayvanlarda Saptanan Hastalıkların Genel Analizi. Y.Y.O. Vet. Fak. Derg., 1996; 7(1-2): 106-109.
- Sevimi L.** Büyükbaş Hayvancılık Desteklerinin Hayvancılığa ve Yerel Ekonomiye Katkıları: Aksaray İli Araştırması. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2020.